

Wie komt er uit het ei?

Binnenkort is het weer zover: eitjestijd. Niet enkel omdat het bijna Pasen is, maar ook in de natuur zien we veel eitjes. Nu het lente is, zullen weldra een aantal parasieten, die als ei overwinterden, ontluiken. Tijd voor een overzicht: wie komt er uit het ei?

Liesbet Van Remoortere, PCS

Controleer alvast de planten op aanwezigheid van eitjes. Indien je eitjes waarneemt, weet je dat je weldra zal moeten handelen. Voor elk van de hieronder vermelde parasieten wordt vanuit het PCS een waarschuwingsbericht verzonden op het moment dat de larven uit het ei komen. Bestrijden van jonge larven is voor parasieten het ideale bestrijdingsmoment. Dit stadium aanpakken is essentieel om schade te voorkomen. Ben je nog niet aangesloten bij het Waarnemings- en Waarschuwingssysteem, dan is het in het voorjaar het moment!

Eitjes op *Carpinus*: kleine wintervlinder

Vanaf eind oktober sluipen de vlinders van de kleine wintervlinder (*Operophtera brumata*) uit de poppen en leggen 100 tot 200 eitjes, afzonderlijk of in kleine clusters. Deze parasiet overwintert niet als ei, maar aangezien de vlinders in de winter vliegen, zijn de eitjes zeer vroeg in het voorjaar terug te vinden. De eitjes worden gelegd aan de uiteinden van de takken, in schors-spleten en knoppen. Ze zijn 0,5 op 0,4 mm groot en ovaal. Aanvankelijk kleuren ze geelgroen, ze verkleuren echter vlug naar oranje.

De rupsjes komen uit het ei als de bladeren ontluiken in de lente. Vlak na het ontluiken, kruipen ze naar de groeipunten en de ontluikende blaadjes om zich te voeden. De larven van de kleine wintervlinder zijn spanrupsen. Een onvolgroeide rups is donkergroen met nauwelijks zichtbare strepen. Een volgroeide rups is ongeveer 25 mm lang en geelgroen van kleur. Over de rug lopen een donkere streep en enkele licht gekleurde overlangse

strepen langs weerszijden van het lijf.

Oudere larven van de kleine wintervlinder vreten zowel aan bladeren als aan de knoppen, bloemen en jonge vruchten van loofbomen. Bij zware aantastingen kunnen ze bomen volledig ontbladeren, vaak in combinatie met andere rupsen.

De kleine wintervlinder eet meerdere plantensoorten (= polyfaag) en heeft voornamelijk bladverliezende loofbomen en struiken als waardplanten.

Andere waardplanten naast *Carpinus* zijn: *Acer*, *Corylus*, *Crataegus*, *Ligustrum*, *Malus*, *Populus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Quercus*, *Salix*, *Sorbus*, *Tilia* en *Ulmus*.

Eitjes op *Viburnum*: sneeuwbalhaantje

Vóór de eiafleg vreet het vrouwtje van het sneeuwbalhaantje (*Pyrrhalta viburni*) gaatjes aan de onderzijde van eenjarige eindtwijgen van *Viburnum*. Hierdoor ontstaan holtes in het merg

De kleine wintervlinder heeft voornamelijk bladverliezende loofbomen en struiken als waardplanten.

De aantasting door het sneeuwbalhaantje is opvallend en geeft zowel esthetische schade als verzwakking van de plant.

Een aantasting door Japanse vlieg kan het gemakkelijkst herkend worden aan de onderzijde van de bladeren.

(1-2 mm diameter en 1 mm diep) waarin het vrouwtje meerdere eitjes deponeert. Daarna bedekt ze de eitjes met een bruinachtige afscheiding bestaande uit onder andere uitwerpselen en gekauwde schors. Deze afdichting van de eitjes is duidelijk zichtbaar en komt boven de takoppervlakte uit. De afdichting biedt bescherming tegen natuurlijke vijanden en extreme omgevingsfactoren zoals droogte en vorst. De eitjes zijn donkergeel tot bruin van kleur, hebben een sferisch afgeronde vorm en zijn 0,42 x 0,40 mm groot. De overwinterde eitjes ontluiken in april-begin mei, ongeveer gelijk met het ontluiken van de knoppen van de waardplanten.

De ontloken larven verplaatsen zich naar de toppen van de scheuten en beginnen te vreten. Ze zijn voornamelijk waarneembaar op de bladeren in de maanden mei en juni. Er zijn drie larvale stadia en één popstadium. Tussen elk larvaal stadium heeft een vervelling plaats. De pas ontloken larven zijn lichtgroengeel van kleur en zijn 1-2 mm groot. Ze verkleuren net voor ze vervellen. In het derde larvaal stadium zijn de larven groenachtig tot geelbruin en hebben ze een patroon van talrijke zwarte stippen en dwarsstrepen op de rug. Volgroeid zijn ze ongeveer 10-11 mm.

De pas ontloken larven veroorzaken venstervraat op de bladonderzijde van jonge, pas ontluikende bladeren op de topscheuten. De volgende stadia vreten gaten in het bladoppervlak en laten hoofd- en zijnerf intact waardoor er een blad skelet ontstaat. Het overgebleven weefsel, dat niet weggevretten wordt, verkleurt vaak bruin. Dit zorgt voor een verlaagde fotosynthese met verminderde plantengroei tot gevolg. Niet enkel de larven, maar ook de adulten voeden zich met de bladeren van de waardplant. Het schadebeeld dat beiden veroorzaken, is echter verschillend. De adulten veroorzaken een eerder hoekig vraatpatroon met langwerpige gaten, willekeurig verdeeld over het bladoppervlak. De larven veroorzaken dus de grootste schade. De aantasting is vaak opvallend en geeft enerzijds esthetische schade, anderzijds ook verzwakking van de planten als ge-

volg van de verminderde fotosynthese. Gevoelige soorten, die twee of drie jaar na elkaar herhaaldelijk worden aangetast en telkens weer hun blad verliezen, kunnen afsterven wegens uitputting van de voedselreserves. Schade komt zowel voor op planten in de kwekerij als in de groenvoorziening. Het sneeuwbalhaantje komt enkel voor op *Viburnum*.

Eitjes op *Pieris*: Japanse vlieg

In de nazomer en de herfst worden tot 380 eitjes gelegd per vrouwtje van de Japanse vlieg (*Stephanitis spp.*), meestal langs de hoofdnerf aan de onderkant van het blad. De eitjes liggen ingezonken in het bladweefsel. Het vrouwtje bedekt ze met haar uitwerpselen die een zwart vernisachtig laagje vormen en zo de eitjes beschermen tegen parasitisme door sluipwesp en andere vijanden. De wintereieren ontluiken van eind april tot begin mei.

Aanvankelijk voeden de jonge larven zich in groepjes aan de onderzijde van het blad. Naarmate ze ouder worden, verdelen ze zich over de gehele bladonderzijde. De larven hebben vier tot vijf stadia en zijn donker gevlekt. Ze hebben lange, stevige stekels op hun lichaam. Na iedere vervelling lijkt de larve beter op het volwassen insect

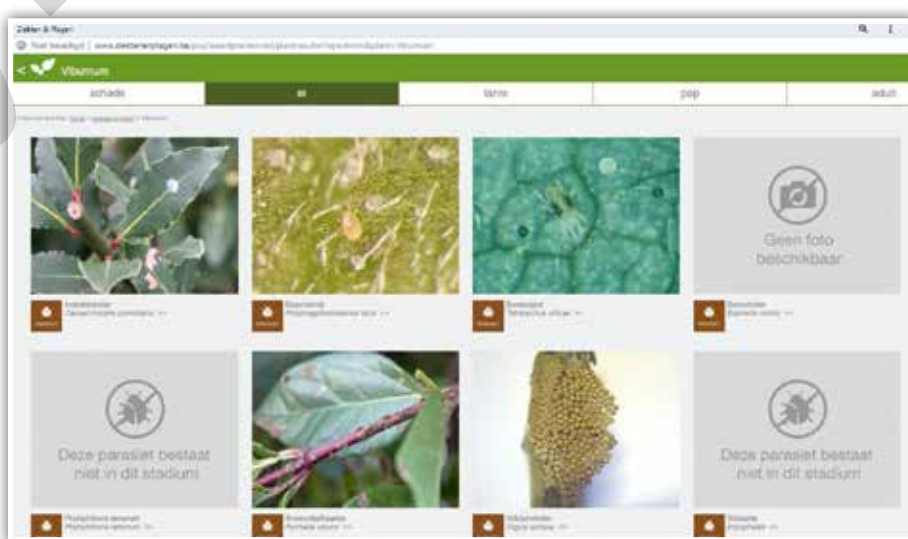
doordat de vleugelstompjes langer worden.

Doordat de larven en de volwassen dieren de cellen leegzuigen langs de bladonderzijde ontstaan langs de bladbovenzijde bleke vlekjes. Naarmate de aantasting vordert, vloeien de vlekjes samen. Uiteindelijk zal het blad vergelen, verdrogen en afvallen. In de beginfase kan het schadebeeld verward worden met dit veroorzaakt door spinten of cicaden. Een aantasting door Japanse vlieg kan het gemakkelijkst herkend worden aan de onderzijde van de bladeren. Naast de aanwezigheid van larven, vervellingen en volwassen Japanse vliegen, geeft het voorkomen van vele pikzwarte, natte plakjes (uitwerpselen) absolute zekerheid. Planten in warme, droge situaties zijn het meest kwetsbaar voor een aantasting.

Netwantsen kunnen naast *Pieris* ook voorkomen op *Azalea*, *Cinnamomum*, *Diospyros*, *Illicium*, *Kalmia*, *Leucothoe*, *Lindera*, *Lyonia*, *Rhododendron*, *Sassafras*, *Styrax*.

Zoek het op in de 'PCS Ziekten en Plagen' app

Vind je het komende seizoen een ei op een plant en weet je niet precies van welke parasiet of nuttige dit ei is? Ga dan naar de 'PCS Ziekten en Plagen' app via www.ziektenenplagen.be. ■

Door te zoeken in de 'PCS Ziekten en Plagen' app op plant, kan je mogelijk waargenomen schadelijke en nuttige eitjes terugvinden.